

אינטגרציה של למידה חברתית-רגשית וחינוך מבוסס תרבות

במסגרת תוכניות לימודים של למידה מרחוק

מגפת הקורונה יצרה מצב שבו הלמידה מרחוק הפכה לדגם הלמידה הדומיננטי במדינות רבות בעולם. אולם, הכנסת טכנולוגיות למידה מתקדמות לתוך הלימודים הבית ספריים כבר נחקרה בעבר, וחוקרים הצביעו על הסכנות הכרוכות בתהליך זה. נטען, כי שימוש יתר בלמידה מקוונת מעניק יתרונות לתלמידים ממשפחות השייכות למעמדות הבינוני והגבוה ולכן מרחיב את הפערים החברתיים והאקדמיים. מנגד, נטען, כי אם ניתן יהיה לספק תמיכה ממוקדת ורלוונטית לתלמידים מאוכלוסיות מוחלשות ולהנגיש להם את הטכנולוגיה לא רק במובן הטכני, אלא דרך טיפוח המיומנויות הנדרשות, ניתן יהיה להשתמש בטכנולוגיה המקוונת דווקא לצמצום הפערים החברתיים. תומכי הדעה השנייה מצביעים על מאפייני הידע הנוצר ברשתות האינטרנטיות - ידע מבוזר ושיתופי, וסבורים כי מעבר ללמידה מקוונת עשוי לגרום לדה-מונופוליאציה של ידע ולהעצמת התלמיד, תוך התאמת התוכן ושיטות הלמידה לכל התלמידים.

חוקרים טוענים, כי ההשלכה של הלמידה המקוונת בבית עלולה להיות בידודו של הלומד וניתוקו מהתלמידים האחרים. טענה זו אוששה במחקרים אמפיריים שונים, כך במחקר שנערך בקרב סטודנטים באוניברסיטת הרווארד. במחקר זה נמצא, כי מעבר ללמידה מקוונת פוגע בבריאות הפיסית והנפשית של התלמידים. ניתוק התלמידים מבני גילם עלול גם להפחית את מעורבותם בתהליך הלמידה. לכן, במצב שבו תלמידים עוברים ללמידה מקוונת מרחוק, יש צורך לא להסתפק בלמידה הקוגניטיבית, אלא לשים דגש מיוחד על למידה חברתית-רגשית כרכיב חשוב בפני עצמו, שעשוי למנוע את ההשפעות השליליות של בידוד התלמידים בבתיים.

למידה חברתית-רגשית כוללת הקניית מגוון רחב של מיומנויות, מגמות והתנהגויות המשפיעות על הצלחת התלמיד בחיים מחוץ לכותלי בית הספר, כמו מיומנויות של חשיבה ביקורתית, ויסות רגשי, ניהול עימותים, יכולת לשיתוף פעולה ולעבודת צוות ויכולת לקבלת החלטות. למידה חברתית-רגשית מכוונת להעלאת ההערכה העצמית של התלמיד, להקנות לו מיומנויות לניהול יחסים בין-אישיים ולפיתוח מעורבות אזרחית וקהילתית.

מחקרים קודמים הוכיחו את חשיבותה של הלמידה החברתית-רגשית להצלחת התלמידים בלימודים הפורמליים והבלתי פורמליים. נמצא קשר בין למידה חברתית-רגשית להצלחה אקדמית בסביבת הלימודים פנים-אל-פנים. בנוסף לכך, מחקרים הצביעו על החשיבות של מיומנויות חברתיות-רגשיות גם בסביבה האינטרנטית. כך נמצא, כי מיומנויות חברתיות-רגשיות משפיעות לטובה על התנהלות הלומדים בכיתה וירטואלית ועל בניית קשרים בסביבה המקוונת. מיומנויות אלה גם תורמות למעורבות התלמידים בתהליכי הלמידה והציבה של השתתפותם בלמידה על בסיס מקוון. לכן, במצב הנוכחי, חשוב להשלים את הלמידה הקוגניטיבית המקוונת על ידי למידה חברתית-רגשית. מכאן, שהקנייה לתלמידים במסגרות חינוך מקוונות מיומנויות של למידה חברתית-רגשית לא רק תהווה משקל נגד לתוצאות השליליות הנלוות ללמידה המקוונת, אלא תסייע לרווחה הרגשית והנפשית של הלומדים ותשפר את ההישגים האקדמיים.

חינוך מבוסס תרבות הוא כל צורה של חינוך או הוראה הכוללים נרטיבים, ערכים, אמונות ודפוסי התנהגות המאפיינים אנשים מרקע תרבותי מגוון. מחקרים מראים, כי פדגוגיה מותאמת תרבות מעצימה את התלמידים ומעניקה להם תנאים מיטביים להתפתחות קוגניטיבית, חברתית ורגשית. נמצא כי חינוך מבוסס תרבות חיוני להצלחת התלמידים השייכים למיעוטים אתניים - גם בבית הספר וגם מחוצה לו. לכן, לא נכון לבסס את הלמידה מרחוק על מערכת לימודים אחידה, אלא על מערכת המותאמת לסביבה התרבותית של הלומדים ולהון התרבותי שלהם. מעבר לכך, מחנכים במערכות של למידה מרחוק אמורים להיות בעלי אוריינות תרבותית בתרבות תלמידיהם. למידה מקוונת שיתופית, הבונה את הידע על בסיס הידע הקודם של תלמידים, עשויה להביא גם לטיפוח מיומנויות חברתיות-רגשיות וגם להעלאת האוריינות התרבותית של הלומדים.

התקציר מבוסס על המאמר :

Katzman, N. F., & Stanton, M. P. (2020). The integration of social emotional learning and cultural education into online distance learning curricula: New imperative during the COVID-19 pandemic. *Creative Education*, 11(9), 1561-1571.